

DENİZ HARP OKULU KÜTÜPHANESİ'NİN TARİHSEL KONUM ve ÇAĞDAŞ NİTELİĞİ ÜZERİNE

Özer SOYSAL

Ö Z E T

«Mühendis-hâne-i Bahri-i Hümayûn», ders programı'nın niteliği yanı sıra, etkin bir eğitim için gerekli ortamı sağlamak nedeniyle de öncü ve örnek bir kuruluştur. Programı'nda bir batı dili ile birlikte pozitif bilimlere yer veren «Mühendis-hâne-i Bahri»nin, öğretimi bütünlük içinde yürütme bakımından, kütüphane ve laboratuvarla donatılması bunun kanıtıdır. Sonraları Okul'da bir de basımevi kurulduğu gözlenir.

Deniz Harp Okulu, tarihsel konumundaki özelliklerle, askeri-siyasal tarih açısından olduğu ölçüde eğitim-kültür tarihimiz yönünden de ilgi çeker.

Yazı, söz konusu özelliğin 'kütüphane hizmeti'ne yansıma biçimi ile Deniz Harp Okulu Kütüphanesi'nin çağdaş gereksinimi karşılar bir 'merkez' niteliğini nasıl kazanabileceği üzerinde durmaktadır.

Nitelikli hizmet verebilmenin, kuşkusuz, değişik koşulları vardır: Planlama, düzenleme, görevlendirme, yönetme ve kaynak gibi. Daha açarsak, gerekli çalışma alanı, araç-gereci olmayan, gider kaynakları belirlenmemiş ya da eğitilmiş ve yeter ölçüde insan gücünden yoksun bir hizmet birimi isteneni vermeyecektir. Ancak, bu koşulların belirli oranlarda sağlandığı hizmet birimlerinin de her zaman üretken olmadığı görülür. Öyleyse, hizmette verimlilik, o hizmet için öngörülen maddi öğeler yanında sonucu etkileyebilecek başka etmenlerle de bağlıdır.

Bu yüzden, hizmet için zorunlu öğe ya da koşullarda önceliklerin ne olduğu doğru ve zamanında saptanmak gerekir. Böyle bir irdeleme, sanırım bizi ilk elde, o hizmet birimine bakış açısı, o'nun nasıl anlaşılıp ne yolda kullanıldığı sorusu ile karşı karşıya getirecektir.

Söz konusu hizmet birimi kütüphane ise, şöyle bir görünümle karşılaşılabiriz: İlk bakışta oldukça geniş sayılabilecek bir alanda, sayısı binlerle ölçülen bir derme barındıran, yıllık gideri belki yüzbinlerce liraya ulaşmış ve içinde azımsanmayacak sayıda görevlinin çalıştığı bir kuruluş.

Eğer nitelikli hizmet salt belli fizik koşulların sağlanması ile elde edilebilseydi, biraz önce kalın çizgilerle sergilemeye çalıştığımız kütüphane'yi başarılı saymak gerekecekti. Ne var ki, bu sergileme, madalyonun bir yüzünü yansıtır ve yalnız kütüphane'nin belki bir amaç olarak gerçekleşebildiğini gösterir. Oysa, **amaç gibi kaldığı sürece** kütüphane'nin varlık nedeni ile ters düştüğü açıktır. Bir diğer anlatımla, kütüphane, parçası olduğu kuruluşun yöneldiği amaçlara ulaşmasında bir araç olarak üstlendiği sorumluluk oranında işlevsel ve anlamlıdır. Bu yüzden, bir hizmet birimi olarak incelenirken, fizik yapısına ilişkin öge ve koşullar yerine ve öncelikle **kütüphane'nin bir araç yoksa amaç gibi mi değerlendirildiği** konusu önem kazanır. Çünkü, **bakış açısının şu ya da bu yönde olması**, kütüphane'nin bağlı/bağımlı olduğu sistem içindeki konum ve ağırlığı ile işleyiş ve işlevlerinin niteliğini kökten etkiler. Bu etkiyi somut biçimde yansıtmayı nedeniyle bir eğitim uzmanının okul incelemelerinden birinde yöneticilere söylediklerini aktarmak isterim.

Bu eğitim uzmanı, bir okulda gerçekleştirilen çeşitli işler üzerine kendisine verilen bilgiyi dinledikten sonra şöyle der: «Bana, okulunuzu anlatıyorsunuz; öğretmenlerinizin yetkin birer öğretici ve bilgili kimseler olduğunu söylemek istiyor, öğrencilerinizin kendilerine verilen ödevleri iyi yaptıklarını, okulun yılda şu sayıda mezun verdiğini istatistiklere dayanarak açıklamaya çalışıyorsunuz. Bütün bunların doğruluğuna inanabilmem için bana okulunuzun haftalık ders programını verin, beni kütüphanenize götürün. Eğer kütüphanenin çalışma programı okul programını tamamlıyorsa, kütüphaneciniz okul programını kavramış, okutmayı bilen bir kimse ise, haftalık çalışma programının başarılı biçimde uygulanabilmesi için öğretici, kütüphaneci ve öğreniciler ortaklaşa çalışmasını biliyorlarsa işte o zaman söylediklerinizi değerlendirir ve inanırım (1).

Şimdi, iki yüzyıl öncesine dönelim.

Osmanlı İmparatorluğu'nda çağdaşlaşma gereğinin ilk ve en güçlü biçimde duyulduğu kurum, Ordu olmuştur. Ordu'da yeni bir eğitim düzeni yaratılmasını amaçlayan girişimler bu gereğin doğal sonucuydu. Askeri-siyasal tarih açısından önemli belli bu olgu, sonuçları bakımından, kuşkusuz eğitim-kültür tarihimiz için de bir dönüm noktasını simgeler.

Ordu'daki çağdaşlaşma girişiminin öncü ve somut örneği 1773'te kurulan «Mühendis-hâne-i Bahr-i Hümayûn»du. Nitekim, okul programında bir batı dili (Fransızca) ile birlikte **pozitif** bilimler yer aldığı gözlenir. 'Yeni

(1) Florida Üniversitesi Eğitim Koleji Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kate V. Wofford. Ayrıntı için, Özer Soysal. *Çağdaş Eğitim ve Türkiye'de Okul Kütüphanesi* (Ankara, Güven Matbaası, 1989), 3. s. bkz.

Fenleri' bilen subaylar yetiştirmek amacıyla açılmış 'Bahriye Mühendisliği' Okulu, yalnız ders programının niteliği ile ilgi çekmez. Haliç'in Hasköy yöresinde hizmete giren «Mühendis-hâne-i Bahri», öğretim programının kapsamı yanında, etkin bir eğitim için gerekli diğer koşulları düşünmesi nedeniyle de örnek bir kuruluştur. Okul'da, ders programının desteklenmesi ve öğretimin bütünlük içinde gerçekleştirilmesi bakımından, değişik türde bilgi kaynaklarını içeren bir kütüphane ile laboratuvar kurulmuş olması da bunu kanıtlar. Bunlara, 1839'dan önce kurulduğu anlaşılan basımevini de eklemeliyiz.

Bu noktada, «Mühendis-hâne»nin tarihsel gelişimi yanı sıra Okul'daki kütüphane'nin durumunu sergilemesi yönünden de ilginç kimi belgelere eğilmek yerinde olacaktır.

1807 öncesi yıllara ilişkin böylesi belgelerden ilki, III. Selim'ce çıkarılmış «kanûn-nâme-i hümayûn»dur (2). «Mühendis-hâne-i Bahri» ve «Berri» nin yönetimini düzenleyen «kanûn-nâme»de, görevli kadrosu belirlenirken, bir kütüphaneci de öngörüldüğü anlaşıyor. «Kanûn-nâme»ye göre, kütüphaneci'ye, 'aylık yirmi beş kuruş ve günlük olarak çifti yarımşar okkadan bir çift ekme' verilecekti (3).

Kütüphane'de oluşturulmuş derme'nin niteliği ise daha ayrıntılı biçimde gözlenebilmektedir. Buradaki bilgi kaynaklarının, yerli-yabancı dillerde, ansiklopedilerden konu kitapları ve haritalara dek uzayan bir türlenme gösterdiğini biliyoruz. Özellikle, Başbakanlık Arşivi'nde bulunan iki belgeden (4) Kütüphane'nin kapsam ve niteliği üzerine belli bir görüşe varılabiliyor. Nitekim, 1804 tarihli ve «Enderûn-ı Hümayûn hazînesinden» «hasköy hendese-hânesine vaz'ı irâde buyurulan kütüb ve eşyâ-yi sâire'nin dökümünü veren belge şu yayınları içerir: «fransız lisânı üzre encyclopedie ta'bîr olunur ma'zeyl ve eşkâl kütüb cild/35, latin lisânı üzre evvelki onuncu cildleri nakıs olmak üzre ikinciden onbirinciye değin atlas major ta'bîr olunur kütüb cild/9, fransız lisânı üzre başka başka diğer atlas-ı kebîr cild/2, lisân-ı mezkûr üzre nakıs diğer atlas cild/1, lisân-ı mezkûr üzre el yazması ile deniz harîtası cild/2, lisân-ı mezkûr üzre Bêlidor'un hidrolique ta'bîr olunur nakl-i miyâh ilmîne dâir kütüb cild/4, lisân-ı mezkûr üzre el yazması ile istihkâmât-ı kılâ'a dâir kitâb cild/1, ingiliz lisânı üzre hakîm Pladiott'un architecture ta'bîr olunan ebniye-yi matlaka inşâ'ına dâir kitâb cild/1, fransız lisânı üzre Bêlidor nâm müellifin kılâ' ve bilâd inşâ'ına dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre

(2) Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi B/23 no.'da kayıtlı belge. «İşbu kanûn-nâme-i hümayûnumun aslı divân-ı hümayûnum kaleminde mahfûz olmağla sûreti hendese-hânedede hıfz olunub ilâ mâ-şâ-Allah düstûr-ül-amel tutularak mücibince amel ve hareket oluna/sûret-i hatt-ı hümayûn işbu kanûn-nâme-i hümayûnum harf be harf icrâ ve ilâ mâ-şâ-Allah düstûr-ül-amel tutulub hilâfına hareketden mücânebet oluna». 1. s.

(3) «...ve bunlardan mâ-adâ bir nefer hâfız-ı kütûbe mâhiyye yirmi beş gurus ve yevmi çifti yarımşar kıyyeden bir çift nân ve ...» Kanûn-nâme metni, I. bölüm, 8; II. bölüm, 4. s.; krş.: I. bölüm, 14. s.

(4) BA, Cevdet-Maarif, 3419 ve 5506 no.larda kayıtlı bu belgeler, ilk kez, Prof. Dr. Gündüz Akıncı eliyle yayınlanmıştır. Bkz.: Türk-Fransız Kültür İlişkileri (1071-1859) -Başlangıç Dönemi- (Erzurum, Atatürk Üniversitesi, 1973), 54-56. ss.

Saint-Rémy nâm müellifin mühimmât-ı harbiyyeye dâir cild-i sâni olarak kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre Guignard'ın i'mâl-i asâkir-i harbiyyeye dâir cild-i sâni olarak kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Meunier'nin nücûma dâir müellef kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Cassini nâm müellifin hey'ete dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm-i mezbûrun ilm-i ziyce dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Bonnet'nin şekli arza dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Meunier'nin târih-i semâviyye dâir kitâbı cild/1, latin lisânı üzre hakîm Vidlaire'in târih-i nücûma dâir kitâbı cild/1, fransız lisânı üzre D'Alembert nâm hakîmin tesâbuk-i i'tidâl-i leyl ü nehâra dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre Bonnet Raphaél nâm hakîmin seyr-i sefâine dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre Bertier nâm hakîmin kuyruklu yıldız dâir kitâbı, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Clédon'un yıldız-ı mezbûr harekâtuna dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm-i merkurumun levh-i rasad-ı kamere dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre Lalande nâm hakîmin hesâb-i nücûma dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Raphaél Lacaille'in usûl-i hey'et ve hendese ve hikmet-i tabîiyyeye dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre muntakat'ül-bürûca dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezkûr üzre hakîm D'Alembert'in ilm-i hey'ete dâir kitâbı cild/3, lisân-ı mezkûr üzre hakîm Clédon'un şekli arza dâir kitâbı cild/1, lisân-ı mezbûr üzre Rosar nâm hakîmin istihkâmât-ı kılâ'a dâir kitâbı cild/1, elsine-i muhtelif üze isti'mâle gayr-ı sâlih ve köhne olarak hendese ve nücum ve mühimmât ve sarf ve harita kitâbları cild/7, mecmû-u kitâb cild/84. seksen dört cildir.»

1806 (1222 H.) tarih ve «taraf-ı pâdişâhiden mühendis-hâneye hediye edilen üç yüz elli cild fransızca ve ingilizce fen kitâbları» başlığını taşıyan diğer belgeye göre de Kütüphane dermesine aşağıdaki kitaplar katılıyordu: «yüz kırk yedi cild olmak üzere Pariste müceddeden tab'olunan encyclopedie methodique bir nüsha yüz kırk yedi cild, beheri ikişer cild olmak üzere academie lûgati bir nüsha yirmi iki cild, mufassal logaritme beş nüsha beş cild, beheri dört cildi hâvî olmak üzere Bezout nâm mühendisin yer için te'lif-kerdesi olan ulûm-i ta'lîmiyye cümlesi on nüsha kırk cild, beheri beş cild olmak üzere Brisson nâm hakîmin hikmet-i tecrîbiyyesi on nüsha elli cild, beheri ikişer cild olmak üzere kılâ' ve ordu ve istihkâmât için te'lif-i cedîd iki nüsha dört cild, Bezout nâm mühendisin beheri altışar cild olmak üzere bahr için te'lif-kerdesi olan ulûm-i ta'lîmiyye cümlesi iki nüsha on iki cild, vahîdden on bine kadar a'dâd-ı muntazamanın murabbâat ve mik'âbât ve cezrlarını hâvî cedvel iki nüsha iki cild, Cranire nâm müellifin muhârebe-i bahriyye ve tasnîf-i sefâin bir nüsha bir cild, sefâin donanmasına dâir bir nüsha bir cild, hamûle-i sefâine dâir bir nüsha bir cild, beheri yedişer cild olmak üzere Boscut nâm mühendisin ulûm-i ta'lîmiyye cümlesi iki nüsha on dört cild, Lalande nâm münecimin muhtasar hey'eti on nüsha on cild, ingiliz lisânından fransızcaya mütercem Vousin nâm coğrafînin takvîm-i büldâhı iki nüsha iki cild, beheri dörder cild olmak üzere Oset nâm mühendisin te'lif-kerdesi olan ulûm-i ta'lîmiyye eğlencesi üç nüsha on iki cild, Chion nâm hakîmin beheri üçer cild olmak üzere hikmet-i ta'biye eğlencesi iki nüsha altı cild, beheri iki cild olmak üzere ... (ad okunamamıştır) nâm reis-i bachelier'in te'lif-kerdesi olan ameliyyât-ı menâzır iki nüsha dört cild, on beş cildi hâvî olmak üzere ... (ad okunamamıştır) nâm musannifin hikâyât-ı tabîiyye lûgati bir nüsha on

beş cild, inşâ-i âlât-ı zülhiyye dâir kitâbdan bir nüsha bir cild, ... (ad okunamamıştır) nâm müellifin müsellesât-ı müstevviye ve küreviyyesini hâvî bir nüsha bir cild, cem'an üç yüz elli kitâb.»

XIX. Yüzyıl'ın ilk yarısı dolarken «Mühendis-hâne-i Bahri» Kütüphanesi üstte ana çizgileriyle tanıtmaya çalışılan niteliğini korumaktaydı. 1840'larda İstanbul'a gelen İngiliz gezgin Charles Mac Farlane o sıralar Kasımpaşa'ya taşınmış Okul'a ilişkin gözlemlerini aktarırken şunları da söyler: «... Genç Mustafa Paşa bana küçük bir kütüphane gösterdi ki hep riyaziyye aid eserlerle doluydu. Bunların arasında Fransızcadan tercüme edilmiş bir cildle hesap, cebir ve hey'ete aid gene Fransızcadan tercüme olunmuş üç cild vardı. İngilizceden Bonnycastle'ın cebir kitabı, (Öklid) hendesinin tercümesi de bulunuyordu...» (5)

İki yüzyıl öncesine yaptığımız dönüşü, bir düşünürümüzden alıntı ile tamamlıyorum. Ahmet Hamdi Tanpınar, çağdaşlaşma girişiminin III. Selim döneminin sonlarından başlayarak aldığı durumu şöyle özetler: «... Bunların arasında, yeni teşekkül eden ordunun ihtiyaçları başta gelecekti. Harbiye mektebi açılır. Bu mektep, daha evvel açılıp bu devirde ıslâh edilen Mühendishâne ve 1839'da kat'i şeklini alan Mekteb-i Tıbbiye ile beraber, memlekete muhtaç olduğu müsbet Avrupa bilgisini taşıyacaktı. Bu üç mektep, arkalarında seneden seneye teşekkül eden kütüphaneleri ile, bizzat mevcudiyetlerinin doğurduğu zarûretler ve ihtiyaçlar ile, dünyamızın değişmesine hizmet ederler...» (6)

«Mühendis-hâne-i Bahri», çeşitli bakımlardan gerçek bir öncü idi.

Tarihsel akış içinde 'öncü' olarak belirmiş kurumlar, bu niteliğin onuru ile birlikte sorumluluğunu da taşırlar.

Konumuz açısından ve çağdaş anlayış ışığında yaklaşırsak bu sorumluluk, ileri teknolojiye karşı çok duyarlı sanat ya da bilim konularının işlenip denenerek öğretildiği kurumlarda eğitimle bütünleşmiş bir kütüphane hizmeti'nin nasıl üretilebileceği noktasında düğümlenmektedir.

Anlaşıldığı gibi, burada, eğitim kurumu ile kütüphane hizmeti arasında bir özdeşleşme söz konusudur. Bir diğer anlatımla kütüphane hizmeti'nin niteliğini eğitim'in niteliği belirler. Öğretimin örgütleniş biçimine göre, Deniz Harp Okulu örneğinde, özet olarak, teknik, fen, askeri ve sosyal bilimlerle savaş beden eğitimi ve askeri eğitime ilişkin konuları kapsayan bir program karşısındayız. Amaç; düşünce, duygu-inanç ve fizik olarak nitelikli yönetici askeri gücün yetiştirilmesidir.

Ancak, bu çok yönlü eğitime niteliğini veren sadece yüksek düzeyde bilgi ve beceri kazandırması, ders programlarındaki zenginlik ya da eğitim

(5) Ali Rıza Seyfi. «Denizcilik Kültürümüze Aid Vesikalar: 100 Sene Evvel Kasımpaşa Bahriye Deniz Mektebinde Hayat,» Cumhuriyet G., 30 Mart, 5 Nisan 1939.

(6) Ahmet Hamdi Tanpınar. XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, I. Yeniden Ele Alınmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı. (İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 1958), 34. s.

kadrosundaki yetenek üstünlüğü değildir. Çünkü, ister bireysel isterse başka biçimde olsun, öğrenci etkinliği ve o'nun öğretime katkısı sağlanmadıkça, eğitim'de yaratıcılık ve verim, kısaca nitelik, sınırlanmış olur.

Bu nedenle, eğitim'i, bireye yeteneklerini kendi kendine ve en yoğun biçimde geliştirip kullanma olanağı verdiği ölçüde başarılı sayabiliriz. Fiziksel yeteneğin kendine özgü geliştirme koşul ve yöntemlerini saklı tutarsak, genelde, bireysel yetenek ve gücü kendi kendine geliştirmede temel öge, 'araştırma' eylemi olarak tanımlanabilir.

Eğitim politikasını bu anlayış doğrultusunda çizmiş yüksek okulun, araştırma eylemi için neyi gereksindiği açıktır. Teknik ve fen bilimleri söz konusu olduğunda deneme-uygulama aşamasının kimi koşulları bilinen ortamlarda sağlanır. Ama, bilimsel oluşum ya da türü ne olursa olsun araştırma'nın her evresinde varlığı kaçınılmaz tek öge, 'öğrenim kaynakları merkezi' biçiminde de tanımlanan, kütüphane'dir.

Bu giriş, eğitim anlayış ve uygulamasının sonucu değilde salt amaç olarak oluşturulmuş bir kütüphane'nin anlamsızlığını gösterir. Kütüphane'nin eğitim gereklerinden doğan, o nedenle de araştırma işlemi ile bütünleşmiş bir düşünme, çözümleme ve bireşim merkezi kimliği kazanabilmesi ise temelde şu üç etmene bağlıdır: Yönlendirme, zamanlama ve uygulayıcı.

Yönlendirme, ortaya çıkan kişisel ya da toplu **gereksinimlerin**, **kütüphane'deki kaynak varlığı** ve burada üretilen çeşitli hizmetler **aracılığıyla karşılanacak yolda kanallize edilmesidir**. Bu işlemde yönlendirici etkenin yapay ve zorlayıcı olmaması gerekir. Örneğin, birey ya da kümeleri, okumak, ödev hazırlığı ya da ders çalışmak üzere kütüphane'ye gönderme, yönlendirme sayılamaz. Yönlendirme, bireysel ister ve eğilimler ya da eğitim işleminden kaynaklanan gereksinimler, doğal akışı içinde kütüphane'de karşılanıp sonuçlandırılabilirse, sağlıklıdır. Yönlendirmeye bu nitelik ve gücü ise, öncelikle, ders programı kazandıracaktır. Herşeyin kendisi ile başlayıp bittiği gibi bir yaklaşım yerine yalnız bir çıkış noktası olduğu ilkesini benimsemiş; ancak, bu çıkışı izleyen engellerin nasıl aşılabacağı, konunun değişen ve gelişen boyutlarının nerede, nasıl gözleneceğini gösterebilen ders programları yönlendirici olabilirler. Ders programı, kütüphane kullanımını öngören bağlayıcı ilkelerle değil, kullanım istek ve gereğini kendiliğinden doğuracak nedenleri yarattığı ölçüde başarılı, kütüphane ise o oranda etkin ve üretken olma fırsatı ile karşı karşıyadır.

Zamanlama: Kütüphane kullanma istek ve gereğinin yaratılması önemli bir etken olmakla birlikte, kuşkusuz, tek başına sonuç vermez. Kütüphane'ye bilinçli bir yönelişin koşullarını hazırlayan ders programının, ayrıca, ortaya çıkan gereksinimin karşılanması için zorunlu zamanı sağlaması da kaçınılmazdır. Bu yüzden, kütüphane'nin gün, hafta, ay ve sömestr boyunca her ders ya da ders kümesi için ne ölçüde kullanılabacağı ve kullanış biçiminin önceden saptanması gerekir. Bu düzenleme, program ilke ve amaçları doğrultusunda; ders ya da konu alanları için belirlenmiş ağırlıklar gözetilerek yapılır.

Program uygulaması çerçevesinde ve araştırma'ya olanak verme amacıyla belli zaman dilimleri saptayarak yapılan zamanlama yanında kütüphane'nin doğrudan gerçekleştirme durumunda olduğu ikinci bir zamanlama daha söz konusudur. Böyle bir zamanlamanın nedeni, inceleme ve araştırma gereğinden ayrı olarak ortaya çıkabilecek daha özel gereksinimler için kütüphane'yi eğitim süresi dışında, örneğin sabah ve akşamları, yeter süre hizmete hazır tutmaktır. Anılan nedenlerle de, program hazırlık ve düzenlemeleri yapılırken, kütüphane kullanımına ilişkin zamanlamanın önemi göz önünde bulundurulmak gerekir.

Uygulayıcı. Çok iyi yönlendirilmiş ve zamanlamanın ustaca yapıldığı bir kütüphane etkinlik planı'nın varlığı düşünülse bile, uygulayıcı'nın başarı için anahtar niteliği taşıdığını vurgulamak durumundayız. Burada, uygulayıcı sözü, anlaşıldığı gibi, okul yönetimi ile öğretici kadroyu birlikte kapsar. Aslında, uygulayıcı'nın, kütüphane etkinlik planı'nda ilk aşamadan başlayarak temel öge olduğu ortadadır.

Uygulayıcı kadro'nun, ilk elde, öğretim programında bu yönde bir değişiklik gereğine inanması zorunludur. Bunu izleyen evrede, öğretim programı düzenlenirken, kütüphane'nin hangi bilgi alanlarında, nasıl ve ne oranda eğitim işlemi içine gireceği belli ilke ve ölçütler içinde belirlenmelidir. Öte yandan, uygulamada, öğretici, hem öğrenciler ölçüsünde etkin olacak hem de öğrenci ve araştırma ortamını sürekli denetim altında tutacaktır. Uygulamada bütünlük ve akışı sağlama bakımından öğretici kadro'nun gerek kendi içinde gerekse kütüphane yönetimi ile işbirliğine açık olması büyük önem taşır.

Öyleyse, ana çizgileriyle sergilemeye çalışılan bu uygulamada, önce, öğreticilerin bir uyum ve alıştırmaya dönemi geçirmeleri gerekecektir. Benzeri bir sürecin, üstlendiği sorumluluk ve işlevleri nedeniyle öğretici kadro çerçevesinde düşünülmek gereken kütüphaneciler için de kaçınılmaz olduğunu eklemeliyiz.

Konu'ya ilişkin görüşlerimi bir öneri ile sonuçlandırmak isterim:

Deneme niteliğinde olmak üzere, ilk bölümü Deniz Lisesi, ikinci bölümü ise daha yoğun biçimde Deniz Harp Okulu'nda uygulamaya konacak iki aşamalı bir 'kütüphane etkinlik planı'nın anılan okullarımızda eğitim programlarının daha sağlıklı bir okuma, çalışma ve araştırma ortamında gerçekleştirilmesine katkıda bulunacağı inancındayım. Deniz Kuvvetleri'nde örnek ya da öncü girişim olarak, bu tür bir uygulamaya gidilmesi, O'nun çağdaşlaşma çabamızdaki yerini simgeler bir davranış olacaktır.

Kanımca, kütüphane, ancak eğitim gereklerine dayalı olarak ortaya çıkmışsa anlam taşır. Bu gerek, ders programı ve uygulanacak öğretim yönteminden kaynaklandığı ölçüde güçlü ve o oranda da işlevsel bir kütüphane'nin hazırlayıcısıdır. Çünkü, gerçek kütüphane, eğitim'de amaç değil araç, bir başlangıç değil, sonuçtur.